

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ (ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)
ΟΜΟΓΕΝΩΝ
ΤΡΙΤΗ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020

A1α

- 1-γ
- 2-α
- 3-α
- 4-α
- 5-α
- 6-γ

A1β

- 1-β

B1

Η φράση που ορίζει το θεματικό κέντρο του κειμένου είναι: «Μετά ταύτα δη, είπον, απείκασον τοιούτω πάθει την ημετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι και απαιδευσίας». Το θέμα της ενότητας είναι η επίδραση που ασκεί η παιδεία στην ανθρώπινη ψυχή (παιδείας τε πέρι και απαιδευσίας). Στον πλατωνικό διάλογο *Πολιτεία*, ο Σωκράτης αναδιηγείται σε κάποιον φίλο του τι είπε στον Γλαύκωνα και στους άλλους συνομιλητές του την προηγούμενη μέρα στο σπίτι του Κέφαλου. Η αλληγορία του σπηλαίου συνδέεται με όσα έχει εκθέσει προηγουμένως ο Σωκράτης για την εκπαίδευση που θα παρέχει η ιδεώδης πολιτεία στους πολίτες της, και κυρίως στα μέλη των ανώτερων τάξεων, των φυλάκων – επικούρων και των φυλάκων – παντελών, για την ηθική υποχρέωση τους να αναλάβουν πρακτικά καθήκοντα στην πόλη, αφού αυτή τους έθρεψε και τους εκπαίδευσε σωστά.

Με τις λέξεις παιδεία και απαιδευσία ορίζεται μια πρώτη θεματική για τον μύθο του σπηλαίου: ο Πλάτωνας θα μιλήσει αλληγορικά περί παιδείας και έλλειψης παιδείας. Στην *Πολιτεία* γενικότερα η αναφορά στη παιδεία γίνεται πάντα σε σύνδεση με την ηθική διαπαιδαγώγηση των πολιτών. Ο Πλάτωνας υποστηρίζει ότι η καλή εκπαίδευση και η ανατροφή, αν διατηρείται, γεννά καλές φύσεις, και πάλι οι χρηστές αυτές φύσεις, όταν λάβουν μια τέτοια ανατροφή, θα γίνουν καλύτερες από τις προηγούμενες. Στο μύθο του σπηλαίου ειδικότερα η αναφορά στη παιδεία έχει και γνωσιολογικό περιεχόμενο καθώς ο άνθρωπος με την γνώση της αλήθειας, γνωρίζει το αληθινά υπαρκτό. Η αλληγορία του σπηλαίου αναφέρεται στην επίδραση που ασκεί η παιδεία στην ανθρώπινη φύση, στην υποχρέωση που έχει ο ορθώς πεπαιδευμένος, δηλαδή ο φιλόσοφος, να φωτίσει τους συνανθρώπους του αλλά και γενικότερα στην αντίθεση

ανάμεσα στο κόσμο που συλλαμβάνουμε με τις αισθήσεις μας και στο κόσμο της νόησης.

B2

«εν καταγείω οικήσει σπηλαιώδει»: Η μισοσκοτεινή σπηλιά είναι ο αισθητός κόσμος, η ψευδής και απατηλή αισθητή πραγματικότητα. Το ημίφως της σπηλιάς είναι σύμβολο της αμάθειας, της ατελούς γνώσης των όντων στην οποία οδηγούν οι αισθήσεις. Παράλληλα, το σπήλαιο συμβολίζει και την αποτυχημένη πολιτική κοινωνία, στην οποία δεν κυβερνούν οι πεπαιδευμένοι, οι φιλόσοφοι (όπως στην ιδανική πλατωνική πολιτεία), αλλά δημαγωγοί και διεφθαρμένοι πολιτικοί. Στην αποτυχημένη αυτή πολιτεία (εδώ ο Πλάτων περιγράφει τα απορριπτέα πολιτικά συστήματα της εποχής του και κυρίως την παρηκμασμένη αθηναϊκή δημοκρατία), οι πολίτες (σύμβολό τους είναι οι δεσμώτες), απαίδευτοι, χωρίς κρίση και άβουλοι, παρασύρονται από φιλόδοξους δημαγωγούς, λαϊκιστές και διεφθαρμένους πολιτικούς, που κυβερνούν παρασύροντας το πλήθος σε λανθασμένες αποφάσεις με σκοπό την εξυπηρέτηση των δικών τους συμφερόντων. Η αιτία της κατάστασης αυτής είναι η απαιδευσία : και των πολιτών, που τους κάνει άβουλους, και των αρχόντων, που τους κάνει διεφθαρμένους. Στην ερμηνεία αυτή της αλληγορίας του σπηλαίου μας προσανατολίζει, μάλιστα, ο ίδιος ο Σωκράτης με το «Ομοίους ἡμῖν» : οι δεσμώτες είμαστε εμείς, λέει στον Γλαύκωνα, οι απαίδευτοι δεσμώτες-πολίτες της διεφθαρμένης πολιτείας-σπηλιάς που κυβερνούν επίσης απαίδευτοι άρχοντες.

«εν δεσμοίς»: τα δεσμά είναι οι αισθήσεις. Κρατούν τους ανθρώπους δέσμιους κι ακίνητους από την παιδική τους ηλικία, υποχρεώνοντάς τους να βλέπουν μόνο τις σκιές των όντων στο τοίχωμα του σπηλαίου. Δεν τους αφήνουν να αντιληφθούν την πραγματικότητα με τη βοήθεια της λογικής και υπό το φως του ορθού λόγου. Σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο, οι αλυσίδες μπορούν να παρομοιαστούν με τα εμπόδια που συναντάμε στη ζωή μας, με την προσήλωσή μας στα υλικά αγαθά που μας κρατούν μακριά από τη θέαση του αγαθού.

B3

Υπάρχουν ομοιότητες ανάμεσα στους «δεσμώτες» της αλληγορίας και του ποιήματος. Οι δεσμώτες της Πολιτείας του Πλάτωνα είναι οι απαίδευτοι άνθρωποι, που ζουν μέσα στο σκοτάδι της αμάθειας, της πλάνης και της πνευματικής και ηθικής αποτελμάτωσης. Θεωρούν ότι οι σκιές είναι τα πραγματικά όντα, χωρίς να αντιλαμβάνονται την πλάνη τους. Είναι επίσης οι απαίδευτοι πολίτες, οι οποίοι χωρίς κρίση και άβουλοι, παρασύρονται από φιλόδοξους δημαγωγούς, λαϊκιστές και

διεφθαρμένους πολιτικούς, που κυβερνούν παρασύροντας το πλήθος σε λανθασμένες αποφάσεις με σκοπό την εξυπηρέτηση των δικών τους συμφερόντων. Μένουν προσκολλημένοι στη γνώση που τους προσφέρουν οι αισθήσεις τους, είναι καταδικασμένοι να ζουν μέσα στην αμάθεια και να μην γνωρίζουν τη βαθύτερη ουσία των πραγμάτων.

Οι «δεσμώτες» στο ποιητικό απόσπασμα του Π. Μπουκάλα ζουν κι αυτοί κι αυτοί εγκλωβισμένοι συμβολικά σε ένα κόσμο φαινομένων. Μια μικρή διαφορά βρίσκεται στο ότι άλλοι είναι παρατημένοι από τη θέληση τους και άλλοι ζουν με δυσκολίες. Εδώ παρασύρονται και ζουν εγκλωβισμένοι στο κόσμο που τους προσφέρει η τηλεόραση, μια ψευδή πραγματικότητα. Και στις δυο περιπτώσεις, οι «δεσμώτες» αποδέχονται τα δεδομένα της καθημερινής εμπειρίας χωρίς να τα υποβάλλουν σε κριτικό έλεγχο, είναι δέσμιοι προλήψεων και ψευδαισθήσεων, βρίσκονται σε ένα πνευματικό και ηθικό τέλμα.

B4

- 1-α
- 2-γ
- 3-β
- 4-β
- 5-β

B5

- 1-γ
- 2-δ
- 3-στ
- 4-ε
- 5-α

Γ.1.

Παιδί μου, ξέχασες εκείνα που κάποτε εγώ και εσύ σκεφτόμασταν ότι δηλαδή θα ήταν συνετή και καλή πράξη για έναν άνδρα, εάν κάποιος μπορούσε να φροντίσει πώς θα γινόταν ο ίδιος καλός και ενάρετος όπως αρμόζει και τα απαραίτητα ο ίδιος και οι δούλοι να μπορούν να έχουν σε ικανοποιητικό βαθμό;

Γ2.

Στο αδίδακτο κείμενο ο γιος φαίνεται να συμφωνεί με τον πατέρα στο θέμα της εξουσίας. Συγκεκριμένα, χαρακτηρίζει ως πάρα πολύ μεγάλης σπουδαιότητας (ύπερμέγεθες είναι έργον) δραστηριότητα την ορθή και καλή διακυβέρνηση (τὸ καλῶς ἄρχειν). Η συναίνεσή του με τον πατέρα του φαίνεται και στη φράση (ὅταν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν

λογίζωμαι), όπου δηλώνει πως ο απώτερος σκοπός του είναι η μελέτη της ίδιας της εξουσίας.

Γ3.α. «τούτων μεγάλων έργων ὄντων»

Γ3.β. 1) ζ 2) ε 3) β 4) α 5) στ 6) δ

Γ4.

«καλός»: κατηγορούμενο στο αὐτός μέσω του συνδεδετικού γένοιτο

«οἱ οἰκέται»: υποκείμενο στο ἔχοιεν

«μεγάλου»: επιθετικός προσδιορισμός στο ἔργου

«εἶναι» (το πρώτο του κειμένου): ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ἐφαίνετο

«καλῶς»: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ἄρχειν

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ

Τα θέματα των αρχαίων ήταν στο σύνολό τους βατά. Προσοχή έπρεπε να δοθεί στο παράλληλο κείμενο. Οι ασκήσεις συντακτικού στο αδιδακτο κείμενο ήταν χαμηλής δυσκολίας.

Επιμέλεια θεμάτων: Βασιλειάδου Μ., Εσκιτζή Ρ., Νεοχωρίδου Ι.